

Зміст

1. Фондовий ринок: світ і Україна	2
2. Управління активами інституційних інвесторів та адміністрування пенсійних фондів	6
2.1. Кількість КУА, АНПФ, ІСІ, НПФ та СК з активами в управлінні	6
2.2. Вартість активів в управлінні, ВЧА ІСІ та чистий притік капіталу у відкритих ІСІ	6

1. Фондовий ринок: світ і Україна

Упродовж квітня-червня 2021 року більшість фондових ринків світу мали висхідну динаміку, що найбільшою мірою підтримувалася трильйонними програмами підтримки і стимулювання економічної активності після часткового подолання коронавірусної кризи, в умовах масової вакцинації населення, падіння рівнів захворюваності й смертності. Це стосувалося, перш за все, заможних і розвинених країн і блоків, але масштабні вливання ліквідності й збереження низьких ставок у них на тлі значно підвищеної інфляції сприяло інтересу інвесторів і до ринків, що розвиваються, або «ринків із високою доходністю» – та ризиками. Вже у квітні МВФ переглянув свій прогноз росту глобального ВВП у бік підвищення, до 6% у 2021 році та до 4.4% у 2022-му.

У цих умовах усі, крім одного, **розвинені фондові ринки** у 2-му кварталі продовжили зростати. Висхідний тренд індексів акцій у США, що мав початок ще у листопаді минулого року, у квітні-червні 2021-го й далі вирівнювався: +4.6-8.2% (після +6.5-8.5% за 1-й квартал). Однак зростання американського ринку випереджало як за кварталною, так і річною доходністю, практично всі розвинені ринки, що в середньому підвищилися на

5.4% за 2-й квартал. На кінець червня індекс широкого ринку S&P 500 досяг свого чергового історичного максимуму.

Два з трьох провідних ринків Європи у 2-му кварталі 2021 року зростали повільніше: +7.3% (після +8.4%) у Франції та +3.5% у ФРН (після +9.4%). Французькі та німецькі акції при цьому також зростали швидше з початку 2021 року й за останні 12 місяців, ніж розвинені ринки у середньому, майже не відстаючи від американських у цьому, а перші – ще й долаючи свій максимум до початку коронакризи. Натомість, британський ринок, хоч і прискорився удвічі у 2-му кварталі, до +4.8%, відносно слабо піднявся за останні півріччя й рік і на кінець червня залишався нижче пікового рівня січня 2020 року.

Японські блакитні фішки у квітні-червні 2021 року втратили 1.4% (після +6.4% у 1-му кварталі), фіксуючи найменший приріст із початку року серед розвинених ринків (+4.9%), хоча за останні 12 місяців вони зросли вище середнього.

У Польщі, яку деякі міжнародні організації відносять до розвинених ринків, акції провідних компаній більш ніж компенсували втрати за 1-й квартал, піднявшись на 14.4% у 2-му (після -2.3%).

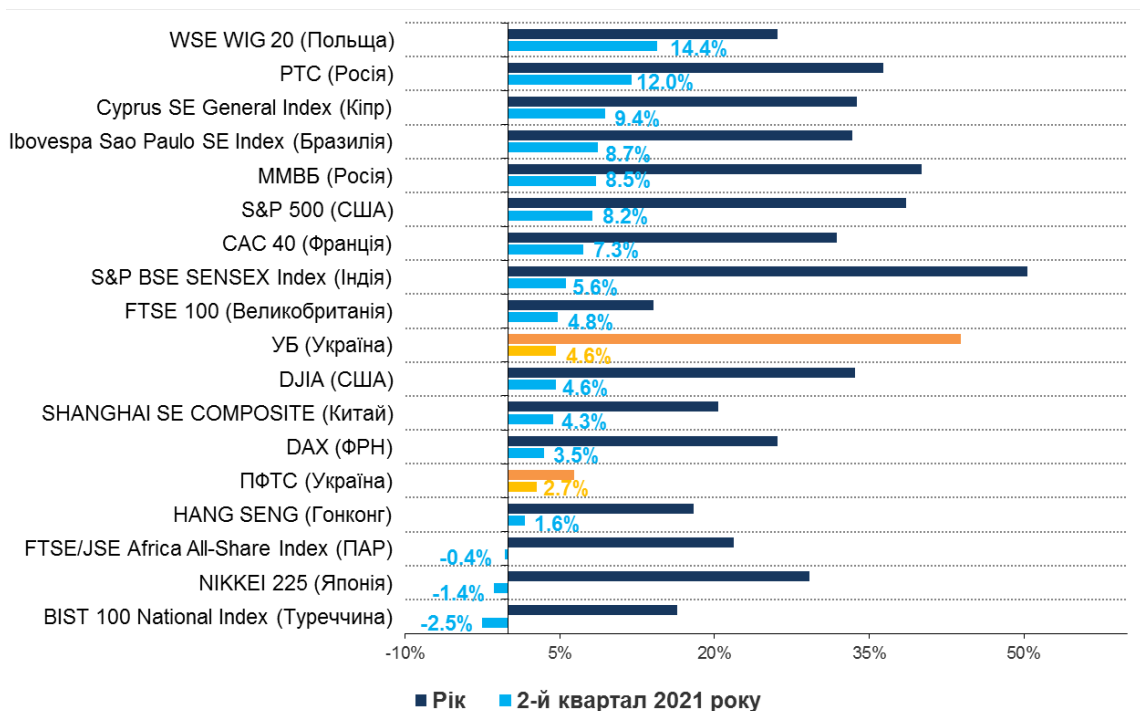

Рис. 1. Динаміка фондових індексів світу 2-му кв. 2021 року та за рік*

* За даними бірж та агентства Bloomberg. Ренкінгування на графіку – за кварталним показником.

Ринки, що розвиваються, у квітні-червні 2021 року загалом випереджали розвинені ринки за темпами зростання індексів акцій (+5.3% у середньому), хоча й серед них були такі, що зазнали корекції у цей період.

Найбільше ж додали у 2-му кварталі, окрім польських, російські блакитні фішки у складі доларового індексу РТС: +12.0% (після +6.5% за 1-й квартал), у той час як рублевий ММВБ – +8.5% (після +7.7%), на тлі підвищення ціни на нафту на 12.2% і курсу рубля до долара США на 4.1%. Значний приріст також мали кіпрські акції (+9.4%, після +5.6%) і бразильські (+8.7%, після -2.0%). Усі ці ринки зросли на річному проміжку станом на кінець червня 2021 року принаймні на третину.

Ключовий індекс акцій «континентального» Китаю у квітні-червні 2021 року прискорив зростання до +4.3% (із +0.8% за попередній квартал), а Гонконг – уповільнювався далі: +1.6% (після +4.5%).

Лідери 1-го кварталу, південноафриканські акції, у 2-му скоригувалися на 0.4% (після +11.5%), а основний індекс Туреччини залишався серед аутсайдерів і за результатами цього періоду: -2.5% (після -6.0%). Таким чином, турецький ринок був чи не єдиним, що опустився за підсумками першого півріччя 2021 року (-8.3%), хоча за останні 12 місяців він піднявся на 16.4% (найменше серед ключових ринків світу і тих, що розвиваються).

Український фондовий ринок у квітні-червні 2021 року мав доволі волатильну, хоча й переважно висхідну динаміку. Зростання дещо уповільнилося порівняно з 1-м кварталом, однак обидва основні індекси акцій знову зросли і мали більш наближені результати, а один із них – майже на рівні середнього для ринків, що розвиваються. *Індекс українських акцій УБ* за 2-й квартал 2021 року зріс на 4.6% (після +15.9% за 1-й квартал), перемістившись із лідерської позиції серед світових індексів у середину діапазону їхніх показників за цей період. *Індекс ПФТС*, розрахунок якого не здійснюється щоденно, додав 2.7% (після +3.5%). За річною ж динамікою на кінець червня 2021 року українські блакитні фішки (індекс УБ) були серед світових лідерів: +43.9%.

Склад акцій, що входять до обох українських індексів, за квітень-червень не змінився: індекс УБ включав 6 акцій (4 енергетичних підприємства, одне – машинобудівне та один банк); індекс ПФТС – 7: окрім 5 акцій із індексу УБ (енергетика і банк), також одна машинобудівна та одна телекомунікаційна компанії.

Сповільнення зростання блакитних фішок українського ринку у 2-му кварталі 2021 року відбувалося на противагу відновленню економічної активності на тлі низки послаблень карантинних обмежень, зумовлених коронавірусною кризою в Україні та світі. І, водночас, його темпи були більш наближеними до **макроекономічних показників** України у цей період, ніж у попередньому кварталі. Так, за даними оперативної оцінки Державного комітету статистики, реальний ВВП України у 2-му кварталі 2021 року збільшився у річному вимірі на 5.4% (після -2.2% у 1-му кварталі, за уточненими даними).

Експорт товарів з України у січні-червні 2021 року, за даними Національного банку України, відновлювався відносно швидше, ніж імпорт, а у сфері послуг – навпаки, однак загалом сальдо торгового балансу за 2-й квартал було позитивним і зросло у річному вимірі на 7.7%, хоча на рахунку поточних операцій у цілому за цей період було на 28.4% менше, ніж рік тому. Сальдо за фінансовим рахунком також значно скоротилося у 2-му кварталі (-75.9% у річному вимірі), зокрема, через виведення портфельних інвестицій (-2.2 млрд дол. США у квітні-червні). Попри це, воно теж було позитивним (154 млн дол. США) і сприяло формуванню додатнього сальдо зовнішньої торгівлі за цей квартал у цілому (1.3 млрд дол. США), хоч і меншому на 5.4%, ніж рік тому. Такий результат чинив сприятливий вплив, зокрема, й на національну валюту.

Офіційні курси гривні до долара США та євро у 2-му кварталі 2021 року продовжували зростати: +2.6% та +1.3% відповідно (після +1.4% та +6.2% за 1-й квартал), хоча на річному проміжку на кінець червня гривня втратила 1.8% та 7.3% відповідно. Однак помірковане зміцнення національної валюти не стримало зростання споживчої інфляції, в умовах відновлення попиту, зростання виробничих витрат і низки інших чинників, що врешті прискорили ІСЦ із 8.5% за рік у березні до 9.5% у червні 2021 року. Очікуючи на подібну динаміку цін і відзначаючи більш сталий характер впливу негативних факторів, що зберігатиметься протягом деякого періоду й надалі, НБУ підвищив свою облікову ставку у квітні з 6.5% до 7.5%, але у червні залишив її на цьому рівні, прагнучи зберегти стимулюючу монетарну політику.

Міжнародні резерви України за 2-й квартал 2021 року, за даними НБУ, зросли на 1.4 млрд дол. США (в еквіваленті), або на 5.2%, відновивши близько 70% втрат за попередній квартал, і на кінець

березня становили 28.4 млрд дол. США. Це відбулося, зокрема, завдяки розміщенню нових (додаткових до тих, що рефінансуються) зобов'язань держави у квітні¹ й перевищенню пропозиції валюти над попитом, на тлі зростання інтересу нерезидентів до ОВДП та активізації експортерів, що дозволило НБУ викупити значну суму валюти в резерви у червні.² Таким чином, за підсумками 2-го кварталу міжнародні резерви України забезпечували 4.3 місяця майбутнього імпорту.

Значний обсяг державних облігацій, розміщених Міністерством фінансів України протягом квітня-червня 2021 року, спрямовувався на погашення попередніх випусків і поточне обслуговування боргу за внутрішніми й зовнішніми зобов'язаннями. Загалом, на щотижневих аукціонах упродовж 2-го кварталу Мінфін розмістив ОВДП на суму 96 млрд грн, тобто на 21.5% менше порівняно з 1-м кварталом, але на 5.0% більше, ніж за аналогічний період рік тому. Із них 63.1 млрд – за гривневими облігаціями, а також валютних ОВДП на 0.8 млрд дол. США та 0.3 млрд євро.

Дещо знижений попит з боку інвесторів був зумовлений майже незмінними ставками за ОВДП у цей час, в умовах підвищеної інфляції. Внаслідок використання лівової частки залучених від розміщення ОВДП коштів на погашення раніше випущених облігацій, їхній обсяг в обігу загалом зменшився за 2-й квартал на 21.4 млрд грн (-2.1%). А проте, попит на ОВДП із боку місцевих роздрібних інвесторів та нерезидентів у квітні-червні 2021 року зберігався: перші наростили свої інвестиції у ці папери на 18.3%, тобто 2.8 млрд грн (після +39.1%, +4.3 млрд грн у 1-му); нерезиденти ж збільшили свої портфелі ОВДП на 6.2%, тобто 6.5 млрд грн (після +23.4%, 19.7 млрд грн). Зведений портфель ОВДП у власності фізичних осіб-резидентів збільшився до 18.1 млрд грн на кінець червня, або 1.8% цих інструментів в обігу (із 1.5% у березні), а нерезидентів – до 110.6 млрд грн (11.0%, із 10.2%).

Попри зменшення обсягу ОВДП у портфелях банків у 2-му кварталі на 19.9 млрд грн (-3.8%), станом на кінець червня 2021 року вони залишалися найбільшими власниками внутрішніх державних облігацій в обігу за основною сумою боргу – 506.5 млрд грн (50.6%, після 51.5% у березні).

Юридичні особи-резиденти, у тому числі професійні учасники ринків капіталу (крім банків), у квітні-червні продовжували зменшувати свій сукупний обсяг фінансування державних боргів: -5.9 млрд грн (-10.8%, після -5.2% за 1-й квартал). На кінець 2-го кварталу вони володіли ОВДП на суму 48.3 млрд грн, тобто 4.8% (після 5.3% у березні).

Отже, динаміка попиту на ОВДП з боку різних категорій внутрішніх і зовнішніх інвесторів у 2-му кварталі 2021 року була різноспрямованою, але вони залишалися основним інвестиційним інструментом на внутрішньому ринку капіталу. Кількість же корпоративних цінних паперів, допущених до торгів на фондових біржах України, хоча й дещо збільшилася у цей час, але перелік ліквідних серед них був, як і раніше, надзвичайно обмеженим.

Біржові ринки капіталу в Україні у 2-му кварталі 2021 року звужувалися вже не тільки за кількістю випусків цінних паперів, допущених до торгів, а й за сукупним обсягом торгів.

Зведений біржовий список усіх діючих бірж у квітні-червні скоротився на 2.4% (після -3.5% за попередній квартал) і включав 481 випуск (табл. 1). «Лістинг» – цінні папери у біржових реєстрах – також зменшився знову: -5.0% (після -2.4%) – переважно за рахунок державних облігацій (ОВДП), кількість випусків яких на біржах зменшилася на сім (-3.7%, після -1.6%). Водночас, відносно більше – на чверть – скоротилася кількість «лістингових» корпоративних облігацій. Врешті, на кінець червня 2021 року ОВДП становили 95.3% усіх інструментів у лістингу бірж (після 94.0% у березні).

¹ <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-stanovili-28-mlrd-dol-ssha-za-pidsumkami-kvitnya>

² <https://bank.gov.ua/ua/news/all/mijnarodni-rezervi-stanovili-284-mlrd-dol-ssha-za-pidsumkami-cherვნya>

Таблиця 1. Динаміка біржових ринків капіталу України у 2-му кв. 2021 року

Показник / Дата	30.06.2020 (2 кв. 2020)	31.12.2020 (4 кв. 2020)	31.03.2021 (1 кв. 2021)	30.06.2021 (2 кв. 2021)	Зміна за 2 кв. 2021	Зміна з початку року	Зміна за рік у 2 кв. 2021
Кількість цінних паперів (ЦП) у списках фондових бірж, у т. ч.*:	523	511	493	481	-2.4%	-5.9%	-8.0%
Кількість ЦП у реєстрах (лістингу) фондових бірж, у т. ч.:	209	206	201	191	-5.0%	-7.3%	-8.6%
ОВДП	194	192	189	182	-3.7%	-5.2%	-6.2%
муниципальних облігацій	2	2	2	0	-100.0%	-100.0%	-100.0%
облігацій підприємств	9	8	8	6	-25.0%	-25.0%	-33.3%
акцій**	3	3	1	2	100.0%	-33.3%	-33.3%
акцій КІФ	1	1	1	1	0.0%	0.0%	0.0%
інвестиційних сертифікатів	0	0	0	0	x	x	x
Обсяг торгів на фондових біржах (загальний), млн грн, у т. ч.:	78 311.0	96 334.3	116 995.3	87 147.4	-25.5%	-9.5%	11.3%
ОВДП+ОЗДП	77 486.1	94 429.2	116 262.8	85 543.5	-26.4%	-9.4%	10.4%
муниципальними облігаціями	588.8	1 510.1	63.7	712.3	1018.2%	-52.8%	21.0%
облігаціями підприємств	38.1	182.2	351.0	634.6	80.8%	248.4%	1564.8%
акціями	11.4	189.1	80.6	190.9	136.9%	1.0%	1570.3%
інвестиційними сертифікатами (та акціями КІФ)	5.6	2.0	3.9	8.0	102.8%	290.7%	41.8%
деривативами (без держ. деривативів)	53.3	18.7	10.9	28.7	164.6%	53.4%	-46.1%

Джерела: дані щодо цінних паперів у списках фондових бірж та щодо обсягів торгів – НКЦПФР, фондові біржі; розрахунки – УАІБ.

* Загалом у списках ФБ України станом на 30.06.2021 року, включаючи «лістинг», перебувало 196 випусків державних облігацій, 10 - муниципальних облігацій, 91 - облігацій підприємств, 118 випусків акцій (у т.ч. 19 - іноземних), 12 - акцій КІФ, 27 - інвестиційних сертифікатів ПФ і 26 - деривативів. ** З урахуванням депозитарних розписок MHP S.A.

Сукупний квартальний обсяг торгів на усіх біржах у 2-му кварталі 2021 року зменшився більш ніж на чверть і, за даними НКЦПФР, становив 87.1 млрд грн. Проте на річному проміжку обсяг біржових торгів у 2-му кварталі зберігав позитивну динаміку, хоч і значно сповільнену (+11.3%)

Квартальне скорочення торгів відбулося винятково за рахунок державних облігацій (-26.4%). Однак, як і раніше, левова частка біржових угод у 2-му кварталі 2021 року відбувалася саме з ними: сукупна вартість угод із облігаціями внутрішньої та зовнішньої державної позики становила 98.2% (після 99.1% у 1-му кварталі). При цьому обсяг угод із ОЗДП збільшився утричі порівняно з 1-м кварталом, а його частка – із 0.2% до 1.0% від загального обсягу біржових торгів.

Торгівля *муниципальними паперами* у квітні-червні 2021 року, попри скорочення кількості цих інструментів на біржах, збільшився в 11 разів порівняно з 1-м кварталом (після зменшення майже у 24 рази), до 712 млн грн. Таким чином, ці інструменти повернулися із четвертої на другу позицію за популярністю серед інвесторів, де вони були наприкінці минулого року.

Обсяги біржових угод із усіма видами корпоративних цінних паперів та деривативів у 2-му кварталі 2021 року також суттєво збільшилися, хоч і принаймні на порядок слабшими темпами. Угод із *облігаціями* у квітні-червні було укладено на 635 млн грн, тобто на 80.8% більше, ніж за перші три місяці року (після майже двократного зростання за той період).

Торгівля *акціями* українських резидентів та іноземних підприємств і *сертифікатами та акціями місцевих інвестиційних фондів (ІСІ)* у 2-му кварталі зросли більш ніж удвічі, до 191 млн грн та 8 млн грн. При цьому, якщо обсяг торгів акціями тільки повернувся до рівня 4-го кварталу 2020 року, то акціями та сертифікатами ІСІ – практично повторив динаміку зростання попереднього кварталу, збільшившись вдесяти у 4 рази з початку року, хоч і з низької бази. У річному вимірі сукупна вартість угод із акціями, як і з облігаціями підприємств, у 2-му кварталі зросла у понад 16 разів.

Обсяг торгів деривативами порівняно з попереднім кварталом зріс більш ніж у 2.5 рази, а із 2-м кварталом минулого року – скоротився майже удвічі, до 29 млн грн.

2. Управління активами інституційних інвесторів та адміністрування пенсійних фондів

2.1. Кількість КУА, АНПФ, ІСІ, НПФ та СК з активами в управлінні

У 2-му кварталі 2021 року галузь управління активами інституційних інвесторів та адміністрування пенсійних фондів в Україні продовжувала зростати, зокрема, за кількістю учасників. Діючих **компаній з управління активами** на кінець червня було ще на одну більше, ніж у березні, – всього **307** (рис. 2). За цей квартал, за даними УАІБ, було створено 9 нових КУА, а 8 – припинили свою діяльність.

Кількість **адміністраторів недержавних пенсійних фондів (АНПФ)** у цей період не змінилася: 19. Серед них, як і раніше, було 6 компаній, які здійснювали винятково діяльність із адміністрування НПФ, решта – поєднували її з управлінням активами.

У квітні-червні 2021 року було зареєстровано **66 нових ІСІ**, як і за попередні три місяці, із яких 59 також були корпоративними фондами, тобто одразу після реєстрації були визнані такими, що відбулися. Також, серед нових фондів 65 були венчурними.

Загальна кількість **сформованих ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів («визнаних»)**, зростала 15-й квартал поспіль і на кінець червня 2021 року становила **1560**. (+37 фондів, або +2.4% за 2-й квартал). Протягом кварталу досягли нормативів 60 фондів.

Кількість недержавних пенсійних фондів (НПФ) в управлінні КУА станом на 30.06.2021, за даними поданої звітності, дорівнювала **54** (без урахування корпоративного фонду НБУ), у тому числі 45 відкритих, три корпоративних і шість професійних. Активами НПФ управляли 32 КУА.

Кількість страхових компаній (СК), що передали свої активи в управління КУА, у квітні-червні 2021 року не змінилася, як і кількість КУА, що надавали такі послуги: одна така компанія управляла активами **двох** СК.

Рис. 2. Динаміка кількості КУА, АНПФ та ІСІ, НПФ і СК з активами в управлінні КУА у 2 кв. 2020-2021 рр.

2.2. Вартість активів в управлінні, ВЧА ІСІ та чистий притік капіталу у відкритих ІСІ

Сукупні загальні активи усіх інституційних інвесторів в управлінні КУА прискорили зростання у 2-му кварталі 2021 року: за квітень-червень вони додали 6.2% і сягнули **477 350**

млн грн. Із початку року ці активи зросли на 12.4%, а за останні 12 місяців на кінець червня – на 26.6% (після +22.5% у березні).

Активи ІСІ в управлінні, включно з тими, які ще не досягли нормативу мінімального обсягу активів, також зросли на 6.2% за 2-й квартал і на 26.6% за останній рік. Станом на 30.06.2021 вони дорівнювали **475 122 млн грн.**

Сукупні загальні активи діючих ІСІ, що перебували в управлінні КУА та досягли нормативів (сформованих, «визнаних» ІСІ), на кінець червня 2021 року досягли **467 861 млн грн** (рис. 3). За 2-й квартал вони зросли на 6.0%, з початку 2021 року – на 13.0%, а за останні 12 місяців – на 26.1%.

Понад три чверті вартісного зростання сформованих ІСІ за абсолютним приростом активів у квітні-червні 2021 року зробили венчурні фонди – у тому числі за рахунок збільшення їхньої кількості. Проте, їхній внесок у приріст активів ІСІ був відносно меншим порівняно з попереднім кварталом. Станом на 30.06.2021 загальні активи *венчурних* ІСІ становили **444 028 млн грн** – на 4.8% більше, ніж у березні.

Також зросли активи інших секторів закритих фондів, у той час як активи *відкритих* ІСІ вперше з 4-го кварталу 2019 року зменшилися (-0.8%), що відбулося через відтік капіталу із цього сектору. А проте його динаміка за півроку-2021 і за останні 12 місяців залишалася надзвичайно позитивною, зі зростанням більш ніж у півтора та майже у два рази відповідно. Станом на 30.06.2021 відкриті ІСІ мали **175 млн грн** активів.

Активи НПФ в управлінні КУА у квітні-червні дещо уповільнили квартальне зростання, до 2.8%, а річне – до 13.7%. За перше півріччя 2021 року вони додали 6.7% і станом на 30.06.2021 досягли **2 052 млн грн.**

Активи СК в управлінні КУА у 2-му кварталі 2021 року повернулися до зростання: +4.8%. Із початку року вони додали на 3.3%, а за останні 12 місяців – на 12.1% і станом на кінець червня дорівнювали **176 млн грн.**

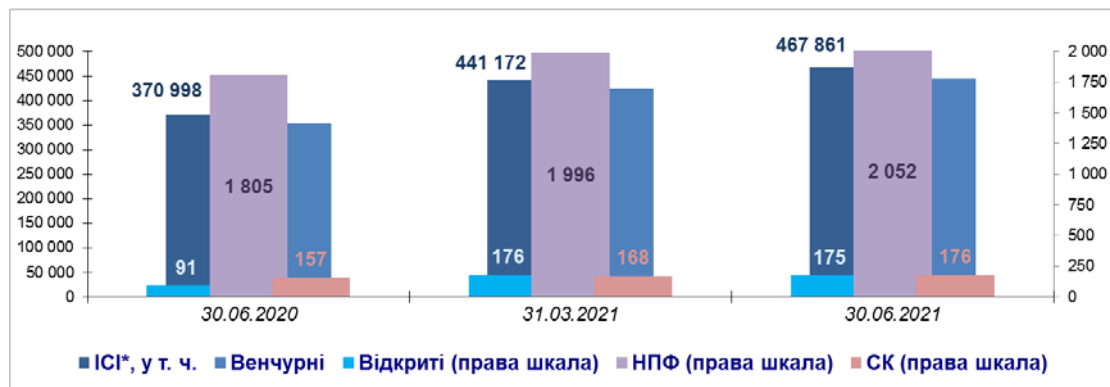

Рис. 3. Динаміка вартості активів в управлінні у 2-му кв. 2021 року та за рік, млн грн

Вартість чистих активів сформованих ІСІ на кінець червня 2021 року сягнула **355 173 млн грн.** ВЧА фондів дещо уповільнила темпи зростання: +4.5% за 2-й квартал і +22.6% за останні 12 місяців, а за перше півріччя 2021 року додала 10.3%. Серед чинників такого сповільнення – менший приріст фондів у венчурному секторі та – меншою мірою – відтік капіталу і зниження доходності у відкритих та інтервальних ІСІ.

ВЧА *венчурних* ІСІ у 2-му кварталі 2021 року зросла на 2.8%, з початку року – на 8.0%, а за останні 12 місяців – на 20.9% і на кінець червня становила **332 050 млн грн**, або понад 93% сукупних чистих активів ІСІ.

Відкриті ІСІ, кількість яких залишалася незмінною упродовж квітня-червня 2021 року, втратили 2.9% ВЧА за цей період, але за перше півріччя додали 53.8%. Річне зростання у червні уповільнилося до 88.7% (зі 102.8% у березні). Станом на 30.06.2021 чисті активи сектору становили понад **170 млн грн.** Зменшення ВЧА тут було зумовлено значним чистим відтоком коштів інвесторів, що був майже удвічі більшим, і стримувалося переважно позитивною динамікою фондового ринку у цей період і доходністю інших складових активів цих ІСІ.

Сукупний чистий рух капіталу у відкритих ІСІ у 2-му кварталі 2021 року вперше з 4-го кварталу 2019 року був негативним, але більш ніж у 6 разів слабшим, ніж притік у попередньому кварталі: **-9.6 млн грн** (рис. 4).

Річний притік капіталу до відкритих ІСІ, відповідно, на кінець червня 2021 року зменшився порівняно з березнем: **+63.8 млн грн**.

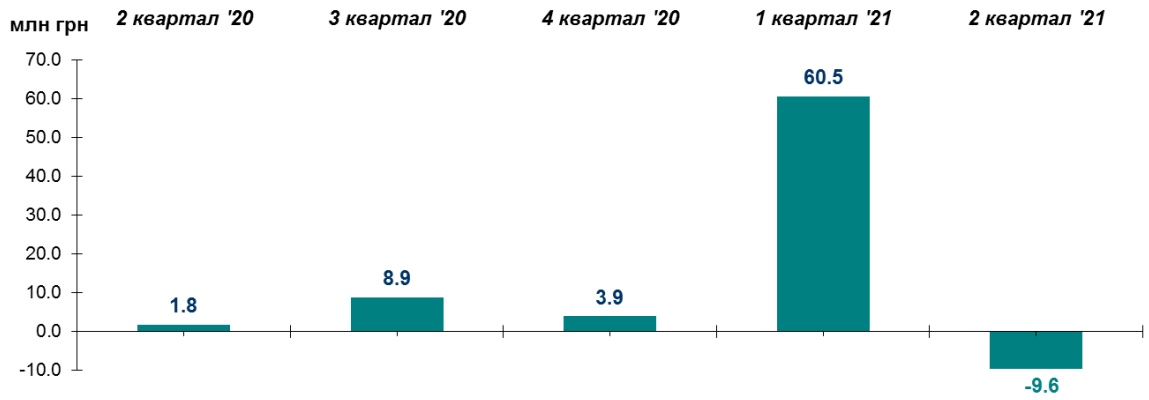

Рис. 4. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 2-му кв. 2020-2021 рр.

Детальніше про результати діяльності з управління активами ІСІ, НПФ та СК, а також адміністрування НПФ дивіться в окремих оглядах УАІБ, що будуть опубліковані на сайті: <https://www.uaib.com.ua/analituaib/publ-ici-quart>

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- [Ринок у цифрах](#)
- [Компанії та фонди](#)